

47

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi: № BD-5120100
2020 yil 24 08

**O'RGANILAYOTGAN MAMLAKAT TABIIY VA IQTISODIY
GEOGRAFIYASI (AFG'ONISTON)**

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	120000 – Gumanitar fanlar
Ta'lim yo'nalishlari:	5120100 – Filologiya va tillarni o'qitish (sharq tillari)
	5120200 – Tarjima nazariyasi va amaliyoti (sharq tillari)
	5120300 – Tarix (Sharq mamlakatlari va mintaqalari bo'yicha)

Toshkent – 2020

BPS

	Пособие для студентов вузов /Е.В. Вавилова. – 2-изд., перераб. и доп. – М.: Гардарики, 2006. – 175 с.
	11. World Population Prospects 2019. United Nations New York, 2019. – 46 p.
	Axborot manbaalari
	12. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali
	13. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi
	14. https://unctadstat.unctad.org – Savdo va rivojlanish bo‘yicha BMT konferensiyasi sayti
	15. http://uzgeo.uz – O‘zbekiston geograflari jamiyati sayti
	16. http://geographer.ru
7.	Fan dasturi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha O‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2020 yil “24” 08 dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2020 yil “24” 08 dagi 452 sonli buyrug‘i bilan ma’qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta’lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.
8.	Fan/modul uchun ma’sullar: Azizova F.V. – TDSHU “Sharq mamlakatlari iqtisodiyoti” kafedrasini o‘qituvchisi.
9.	Taqrizchilar: Ziyadullayeva L.S. – TDSHU “Sharq mamlakatlari iqtisodiyoti” kafedrasini dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi Sodiqov Z.R. – O‘zXIA “Islom iqtisodiyoti va moliyasi, ziyorat turizmi” kafedrasini mudiri, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent (turdosh OTM).

Fan/modul kodi IMG122		O'quv yili 2020-2021	Semestr 1	ECTS Kreditlar 2	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 2	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	O'rganilayotgan mamlakat tabiiy va iqtisodiy geografiyasi (Afg'oniston)		30	30	60
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda tabiiy va iqtisodiy jarayonlarning makon omili to'g'risidagi bilimlar tizimini shakllantirish, Afg'oniston tabiiy va iqtisodiy geografiyasining o'ziga xos xususiyatlari, ushbu xususiyatlarning mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida tutgan o'rni va rolini tahlil qila olish ko'nikmasini rivojlantirishdan iborat. Fanning vazifasi – talabalarda zamonaviy dunyo, Afg'onistonning jahon xo'jaligida tutgan o'rni va roli to'g'risida yaxlit tasavvurni, shuningdek, zamonaviy geografik makonni hududiy tashkil etishning turli-tumanligi va tizimlili haqidagi bilimlarni shakllantirish, o'rganilayotgan mintaqalari mamlakatlari tabiiy va iqtisodiy geografiyasi to'g'risidagi tasavvurni chuqurlashtirish, tipologik yondoshuv asosida talabalarning o'rganilayotgan mamlakat geografiyasi va ularning jahon xo'jaligidagi roli to'g'risidagi bilimlar bilan qurollantirishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. “O'rganilayotgan mamlakat tabiiy va iqtisodiy geografiyasi (Afg'oniston)” faniga kirish “O'rganilayotgan mamlakat tabiiy va iqtisodiy geografiyasi (Afg'oniston)” fanining predmeti va uslublari, ob'ekti va sub'ekti. Fanning asosiy tushunchalari va atamalari. Geografik joylashuv va uning turlari. Iqtisodiy geografiyaning joylashuv xususiyatlari va tahlil usullari. 2-mavzu. Afg'onistonning geografik joylashuvi va tabiiy-resurs salohiyati Afg'onistonning ma'muriy-hududiy tuzilishi va geografik joylashuvi xususiyatlari. Afg'oniston rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari. Tabiiy resurslarning Afg'oniston iqtisodiyotidagi roli. Foydali qazilmalar geografiyasi. 3-mavzu. Afg'onistonning aholi geografiyasi Afg'onistonning aholisi soni, tarkibi va joylashuvi. Afg'oniston aholisining tabiiy va mexanik harakati xususiyatlari. Afg'onistonda davlatning demografik				

	siyosati yo'nalishlari. 4-mavzu. Afg'oniston iqtisodiyoti tarmoqlari geografiyasi Afg'oniston iqtisodiyotining tarmoq tuzilishi. Sanoatning Afg'oniston iqtisodiyotidagi ahamiyati, tarkibi va rivojlanish darajasi. Afg'onistonning qishloq xo'jaligi geografiyasi: rivojlanishi va joylashishining ijtimoiy-iqtisodiy omillari. Qishloq xo'jaligining asosiy tarmoqlari. Afg'onistonda oziq-ovqat xavfsizligi muammosi. 5-mavzu. Afg'onistonning transport va tashqi iqtisodiy aloqalari geografiyasi Afg'oniston transport tizimining milliy iqtisodiyot rivojlanishida tutgan o'rni va rivojlanish xususiyatlari. Transport turlari, xalqaro va ichki transport. Tashqi iqtisodiy aloqalar geografiyasi va uning tarkibi. III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. "O'rganilayotgan mamlakat tabiiy va iqtisodiy geografiyasi (Afg'oniston)" fanining boshqa fanlar bilan aloqadorligi 2. Afg'onistonning geografik joylashuvi va tabiiy-resurs salohiyati 3. Afg'onistonning aholi geografiyasi 4. Aholining irqiy, etno-lingivistik va konfessional tarkibi 5. Jahon tabiiy va iqtisodiy xaritasi bilan ishlash 6. Afg'onistonning sanoat geografiyasi 7. Afg'oniston qishloq xo'jaligi geografiyasi 8. Afg'onistonning transport tizimi 9. Afg'oniston tashqi iqtisodiy aloqalarining asosiy yo'nalishlari IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Hudud tushunchasi, alohida resurs sifatida hududning ahamiyati. 2. Afg'onistonning iqtisodiy-geografik joylashuvi 3. Afg'onistonda aholi joylashuvining asosiy jihatlari va xususiyatlari 4. Afg'onistonda sanoat rivojlanishining tabiiy resurs salohiyati 5. Afg'oniston qishloq xo'jaligi rivojlanishida tabiiy shart-sharoitlarning o'rni va ahamiyati 6. Afg'onistonning xalqaro transport tizimi rivojlanishida tutgan o'rni
3.	V Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • Afg'oniston tabiiy va iqtisodiy geografiyasining asosiy tushunchalari va atamallari, kursning boshqa fanlar bilan aloqalari, tabiiy va iqtisodiy geografiyaning nazariy asoslari haqida <i>tasavvur va bilimga ega bo'lishi</i>; • Afg'oniston tabiiy va iqtisodiy geografiyasi xususiyatlarini bilish,

	o'rganilayotgan mintaq mamlakatlarining iqtisodiy-geografik rivojlanishini tahlil qilish uchun axborotlar, statistik ma'lumotlarni izlab topish, saralash va ulardan foydalanish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>; • iqtisodiy-geografik jarayonlarni tahlil qilish usullarini qo'llash, Afg'oniston aholisi, iqtisodiyot tarmoqlari, transporti, tashqi iqtisodiy aloqalari rivojlanishini tahlil qila olish malakasiga <i>ega bo'lishi kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar 1. Azizova F.V. Xorijiy Sharq mamlakatlari geografiyasi: II qism; o'quv qo'llanma – T.: 2011. 2. Abdalova Z.T., Tojiev Z.N. Iqtisodiy geografiya: o'quv qo'llanma - T.: "Moliya", 2013 – 219 b. 3. Экономическая и социальная география мира. В 2 т. Т. 1: учебник для бакалавров / И. А. Родионова. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2015. – 431 с. 4. Окимбеков У.В. Экономика Афганистана (производственная инфраструктура). — М.: Институт востоковедения РАН, 2016. – 447 с. Qo'shimcha adabiyotlar 5. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: "O'zbekiston", 2016. - 56 b. 6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. - 488 b. 7. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qatihat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild. /Sh.M.Mirziyoyev. – T.: O'zbekiston, 2017. – 592 b. 8. Mirziyoyev Sh.M. Halqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. /Sh.M.Mirziyoyev. – T.: O'zbekiston, 2018. – 512 b. 9. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' halqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. 3-jild. /Sh.M.Mirziyoyev. – T.: O'zbekiston, 2019. – 400 b. 10. Вавилова Е.В. Экономическая и социальная география мира: учеб.